

Lectio Divina segédanyag

C év - Lk 17,5-10

A Szentmise evangéliumi szakaszához

Lectio Divina munkacsoport:

Biblikus nézőpont:

Asztalos Gábor, Geiszelhardt Sára, Nyúl Viktor,

Liturgikus nézőpont

Asztalos Gábor

Pedagógiai nézőpont:

Csonka Laura, Roszkopf Rita

Szemlélődési nézőpont

Asztalos Lívia

Szerkesztő

Asztalos Lívia

Tanítóhivatali nézőpont

Révai László,

Sárszegi Judit

Lektorálta: Nyúl Viktor

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

A jó szolga nem pusztán kötelességből, hanem szeretetből végzi munkáját:
Abban az időben az apostolok kérték az Urat: „Növeld bennünk a hitet.”
Az Úr így válaszolt: „Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondjátok ennek a szederfának: Szakadj ki tövestől és verj gyökeret a tengerben, engedelmeskedik nektek.

Melyiktek mondja béresének vagy bojtárjának, amikor a mezőről hazajön: »Gyere ide tüstént és ülj asztalhoz.« Nem ezt mondja-e inkább: »Készíts nekem vacsorát, övedd fel magadat és szolgálj ki, amíg eszem és iszom! Aztán majd ehetsz és ihatsz te is?« S talán megköszöni a szolgának, hogy teljesítette parancsait? Így ti is, amikor megteszitek, amit parancsoltak nektek, mondjátok: haszontalan szolgák vagyunk, hiszen csak kötelességünket teljesítettük.”

1. Lectio – olvasás

1.1. Biblikus vonal

1.1.1. Görög szöveg szó szerinti fordítása

⁵ Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ **πρόσθες** ἡμῖν πίστιν.

És mondták az apostolok az Úrnak: „**Ajándékozz** nekünk hitet.”

⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ [ταύτῃ]· ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

Mondta pedig az Úr: „Ha akkora hitetek lenne, mint egy mustármag, és mondanátok ennek az eperfának: ‘Szakadj ki gyökerestől, és telepedj meg a tengerben!’, és engedelmeskedne nektek.

⁷ Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ· εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε,

Ki az pedig közületek, akinek van egy rabszolgája, aki szánt vagy legeltet, és amikor bejön a (szántó)földről, azt fogja mondani neki (a rabszolgának): ‘Tüstént odamenve telepedj le (étkezéshez)!’?

⁸ ἀλλ’ οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· ἐτοίμασον τί **δειπνήσω** καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πῖω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ;

Hanem, vajon nem azt fogja mondani neki: ‘Készítsd el, mit **fogok étkezni**, és felövezve magadat szolgálj nekem, amíg eszem és iszom, és ezek után fogsz enni és inni te?’”

⁹ μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα;

(Netán) hálás lesz a rabszolgának, mert megtette, amiket megparancsolt?

¹⁰ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δούλοι **ἀχρεῖοί** ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

Így ti is, amikor teszitek mindazt, amit megparancsoltak nektek, mondjátok: 'Haszontalan szolgák vagyunk, amit kellett tennünk, (azt) tettük meg.'

1.1.2. Legfontosabb magyar fordítások

Nova Vulgata

Szent István Társulati Biblia

Jeromos fordítás

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

⁵Et dixerunt apostoli Domino: "Auge nobis fidem!".

⁵Az apostolok kérték az Urat: „Növelj bennünk a hitet.”

⁵Az apostolok ekkor azt mondták az Úrnak: »Növelj bennünk a hitet!«

⁵Az apostolok kérték az Urat: „Növelj bennünk a hitet.”

⁵És mondának az apostolok az Úrnak: Növelj a mi hitünket!

⁵Az apostolok így szóltak az Úrhoz:

– Növelj bennünk a hitet!

⁶Dixit autem Dominus: "Si haberetis fidem sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro: "Eradicare et transplantare in mare", et oboediret vobis.

⁶Az Úr ezt felelte: „Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondjátok ennek a szederfának: Szakadj ki gyökerestül és verj gyökeret a tengerben! – megteszi nektek.

⁶Az Úr ezt felelte: »Ha csak akkora hitetek lesz is, mint egy mustármag, és ennek az eperfának azt mondjátok: 'Szakadj ki tövestől és verj gyökeret a tengerben!', engedelmeskedni fog nektek.

⁶Az Úr így válaszolt: „Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondjátok az eperfának: szakadj ki tövestül és verj gyökeret a tengerben! – engedelmeskedni fog nektek.

⁶Monda pedig az Úr: Ha annyi hitetek volna, mint a mustármag, ezt mondanátok ím ez eperfának: Szakadj ki gyökerestől, és plántáltassál a tengerbe; és engede néktek.

⁶Az Úr ezt válaszolta:

– Ha akkora hitetek volna, mint egy mustármag, és így szólnátok ehhez az eperfához: „Szakadj ki gyökerestül, és gyökerezz meg a tengerben!” –, engedelmeskedne nektek.

⁷Quis autem vestrum habens servum arantem aut pascentem, qui regresso de agro dicet illi: "Statim transi, recumbe",

⁷Ki mondja közületek béresének vagy bojtárjának, amikor a mezőről hazajön: Gyere gyorsan, ülj asztalhoz.

⁷Ki mondja közületek szolgájának, mikor az szántás vagy legeltetés után hazatér a mezőről: 'Gyere gyorsan, ülj az asztalhoz?'

⁷Melyiktek mondja béresének vagy bojtárjának, amikor hazatér a mezőről: gyere ide tüstént, és ülj le!

⁷Kicsoda pedig ti közületek az, a ki, ha egy szolgája van, és az szánt vagy legeltet, tüstént azt mondja annak, mihelyt a mezőről megjő: Jer elő, ülj asztalhoz?

⁷Ki az közületek, aki ezt mondja szolgájának, amikor az szántás vagy legeltetés után megjön a mezőről: „Jöjj ide hamar, és ülj az asztalhoz”?

⁸et non dicet ei: "Para, quod cenem, et praecinge te et ministra mihi, donec manducem et bibam, et post haec tu manducabis et bibes"?

⁸Helyette nem ezt mondja-e inkább: Készíts vacsorát, övezd fel magad és szolgálj ki, amíg eszem és iszom, aztán majd ehetsz és ihatsz magad is?

⁸Nem azt mondja-e neki inkább: 'Készíts nekem vacsorát, övezd fel magad és szolgálj ki, amíg eszem és iszom, azután ehetsz és ihatsz majd magad is?'

⁸Nem azt mondja-e inkább: készíts vacsorát! Gyürkőzz neki és szolgálj ki, amíg eszem és iszom, aztán ehetsz-ihatsz magad is.

⁸Sőt nem ezt mondja-e néki: Készíts vacsorámra valót, és felövezvén magadat, szolgálj nékem, míg én eszem és iszom; és azután egyél és igyál te?

⁸Nem azt mondja-e inkább neki: „Készíts nekem valami ennivalót, övezd fel magad, és szolgálj fel nekem, míg eszem és iszom, te majd azután egyél és igyál!”?

⁹Numquid gratiam habet servo illi, quia fecit, quae praecepta sunt?

⁹Megköszöni tán a szolgának, hogy teljesítette parancsait?

⁹Csak nem köszöni meg a szolgának, hogy megtette mindazt, amit parancsolt?

⁹Talán megköszöni a szolgának, hogy megtette, amit parancsolt neki? (Nem gondolnám.)

⁹Avagy megköszöni-é annak a szolgának, hogy azt mívelte, a mit néki parancsolt? Nem gondolom.

⁹Vajon megköszöni a szolgának, hogy teljesítette, amit parancsoltak?

¹⁰Sic et vos, cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite: “Servi inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus” ”.

¹⁰Így ti is, amikor megteszitek, amit parancsoltak nektek, mondjátok: Mihaszna szolgák vagyunk, hisz csak kötelességünket teljesítettük.”

¹⁰Így ti is, amikor mindent megtesztek, amit parancsoltak nektek, mondjátok: ‘Haszontalan szolgák vagyunk, csak azt tettük, ami a kötelességünk volt!’«

¹⁰Így ti is, miután megtettetek mindent, amire parancsot kaptatok, mondjátok: haszontalan szolgák vagyunk, nem tettünk többet, mint ami kötelességünk.”

¹⁰Ezenképen ti is, ha mindazokat megcselekedtétek, a mik néktek parancsoltattak, mondjátok, hogy: Haszontalan szolgák vagyunk; mert a mit kötelesek voltunk cselekedni, azt cselekedtük.

¹⁰Ugyanígy ti is, ha teljesítettétek mindazt, amit parancsoltak nektek, mondjátok: „Érdemtelen szolgák vagyunk. Azt tettük, ami a kötelességünk volt.”

1.1.3. Behatárolás

Jézusnak az útközben elmondott tanításának (Lk 17,1-10) végén található ez a szentírási hely a bűnbocsánatra való gyakorlati felhívás (Lk 17,4), és a tíz leprás beteg epizódjának leírása között (Lk 17,11-19).

1.1.4. Szószerinti üzenet

Az evangélista hangsúlyozza, hogy

- A hit Isten ajándéka, amit mindenkinek megad. De természetesen a hit egyéni-, és közösségi vonatkozású is. Kérni kell gyakran Jézustól, hogy növelje és erősítse.
- A hit Isten iránti engedelmisséget, és bizalmat jelent, aminek a gyakorlására a legszebb példa maga Jézus Krisztus.
- Jézus nem gőgös, és nem kirekesztő gazdaként beszél jelképesen magáról, hanem szeretne a szolgálat szellemére meghívni minél többeket.
- Jézus nem mond le az övéiről, hanem együtt étkezik velük, együtt marad velük.
- Az Úr, aki önmaga is rabszolgává lett, arra ösztönöz, hogy tanítványai legyenek nyitottak, alázatosak és egyszerűek.

1.1.5. Kulcsszavak rövid elemzése

προσθεσ (*proszthesz*): 'ajándékozz, adj, növeld, add hozzá!' (Lk 17,5)

A kifejezéshez, amit a szinoptikus evangélisták közül Lukács használ a leggyakrabban (Máté: 2-szer, Márk: 1-szer, Lukács: 7-szer), kapcsolódhat negatív tartalom is, amikor az evangélista megjegyzi, hogy Heródes azzal növelte bűneinek súlyát, hogy bebörtönöztette Keresztelő Jánost (Lk 3,20), illetve, amikor a szőlősgazda újból és újból elküldött szolgálait bántalmazták a gonosz szőlőmunkások (Lk 20,11-12).

Ugyanakkor pozitív jelentés fűződik gyakrabban ehhez a szóhoz. Habár senki sem tudja megtoldani a földi életének hosszát (Lk 12,25), a mennyei Atya mégis megajándékoz mindenkit: gondoskodik az ember megélhetéséről, akinek a legfontosabb feladata Isten Országának a keresése kell, hogy legyen (Lk 12,31). Továbbá az apostolok kérik Jézustól, hogy ajándékozza meg őket a hittel, növelje a hitüket (Lk 17,5). De ez a szó jelzi azt a kitartást is, amivel Jézus újból elmond még egy példabeszédet hallgatóinak (Lk 19,11), illetve amivel a mennyei Atyát jelképező szőlősgazda újból elküld egy másik, majd egy harmadik szolgát a szőlőskertbe (Lk 20,11-12). Vagyis ez a kifejezés mutatja a mennyei Atyának, és Jézusnak is a teljes elkötelezettségét az ember felé. Isten mindig kész az ember hitét növelni, gondoskodni róla, tanítani őt, mindenét, azaz önmagát odaadni érte Jézusban.

δειπνήσω (*deipnészó*): 'étkezik, ebédel, vacsorázik' (Lk 17,8)

A kifejezés összesen négyszer található meg az Újszövetségben. Az evangéliumok közül egyedül Lukácséban (Lk 17,8; Lk 22,20), illetve még két másik igehelyen (1Kor 11,25; Jel 3,20). Az első előfordulási hely a gazda vacsorájára utal, aminek az elkészítését, és felszolgálatát a szolgák végzik (Lk 17,8).

A többi alkalommal a szerző az Eucharisziával hozza még kifejezettebb összefüggésbe a szót. Jézus az utolsó vacsorán, a közös étkezés keretében veszi kézbe a kelyhet, amelyben a bort az ő Vérévé változtatja át (Lk 22,20; 1Kor 11,25). Végül pedig titokzatos módon az Oltáriszentségre utal, amely által Jézus, az Ámen, a hűséges és igaz Tanú hangsúlyozza (Jel 3,20), hogy a közös szent étkezések által bensőséges kapcsolat alakul ki Isten és az ember közt. S ez a forrása minden más kapcsolatnak, közösségnek is.

ἀχρεῖοί (*ákhrejoj*): 'haszontalan, semmirevaló, nyomorult' (Lk 17,10)

A melléknév csupán kétszer fordul elő az újszövetségi Szentírás lapjain, de mindegyik alkalommal a rabszolga szóhoz kapcsolódóan. A Máté-
evangéliumban Jézus haszontalan rabszolgának nevezi azt a férfit, aki a kapott
talentumot nem kamatoztatja, hanem elássa, s akit ezért keményen megbüntetnek
(Mt 25,30). A mulasztás, a lustaság, az önmagába való önző beleroskadás
helytelensége fogalmazódik meg tehát itt ebben a melléknévben. Ugyanakkor Lukács
evangéliumában ez a jelző a rabszolgák alázatára, egyszerűségére utal, akik
engedelmeskednek uruknak, s szolgálják őt, és így elkerülik az önző, gőgös,
önmagába bezárkózó magatartást (Lk 17,10).

1.2. Kontextuális – kánoni párhuzamok

Párhuzamok Lukács evangéliumán belül

6,32-34 "Mert ha csak azokat szeretitek, akik benneteket is szeretnek, milyen hálát várhattok érte? Hisz a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik. Mert ha azokkal tesztek jót, akik veletek is jót tesznek, milyen hála számíthatok? Hisz így a bűnösök is tesznek jót. Ha csak a visszafizetés reményében adtok kölcsönt, milyen hálát várhattok érte? A bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanazt visszkapják."

12,37 "Boldogok azok a szolgák, akiket uruk megérkezésekor ébren talál. Bizony mondom nektek, felövezi magát, asztalhoz ülteti őket, és megy, hogy kiszolgálja őket."

22,14 "Amint elérkezett az óra, asztalhoz telepedett a tizenkét apostollal együtt."

Szinoptikus párhuzamok

Mt 8,10 „Ennek hallatára Jézus elcsodálkozott és kísérőihez fordult: „Bizony mondom nektek, Izraelben nem találtam ekkora hitet.”

Mt 17,20 „Ezt felelte: „Mert gyenge a hitetek. Bizony mondom nektek, ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondjátok ennek a hegynek itt: Menj innét oda! – odamegy, s nem lesz nektek semmi sem lehetetlen.”

Mt 21,21 „Bizony mondom nektek – felelte Jézus –, ha lesz bennetek hit, és nem kételkedtek, nemcsak a fügefával tehetitek meg, ami történt, hanem akár ennek a hegynek is mondhatjátok: Emelkedj föl és omolj a tengerbe, s az is végbemegy.”

Mt 25,30 „Ezt a mihaszna szolgát pedig vessétek ki a külső sötétségre! Ott sírás és fogcsikorgatás lesz.”

Mk 9,24 „A fiú apja erre felkiáltott: „Hiszek! Segíts hitetlenségemen!”

Mk 11,23 „bizony mondom nektek, hogyha valaki azt mondja ennek a hegynek: Emelkedjél fel és vedd magad a tengerbe, és nem kételkedik szívében, hanem hiszi, hogy amit mond, megtörténik, akkor az csakugyan megtörténik.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

2Sám 6,22 „Sőt, még jobban megalázkodom, mint most, akkor is, ha a te szemedben megvetésre méltó vagyok is. Mert a szolgálók körében, akiket említettél, azok körében tiszteletet váltok ki.”

Jób 22,3 „Mit használ az a Mindenhatónak, hogyha jámbor vagy, vajon mit nyer veled, ha utad büntelen?”

Jób 35,7 „Ha meg igaz vagy, mit adsz ezzel neki, mi az, amit kezedből kaphatna?”

2. Meditáció – elmélkedés

2.1. Tanítóhivatali vonal

2.1.1. Katolikus Egyház Katekizmusa

Az üdvösséghez szükséges szolgálni

1816 Krisztus tanítványának nemcsak őriznie kell a hitet és belőle kell élnie, hanem meg is kell vallania, bizonyossággal kell róla tanúságot tennie és terjesztenie kell: "mindenkinek készen kell lennie arra, hogy megvallja Krisztust az emberek előtt, és Őt az Egyház történelméből soha nem hiányzó üldözések közepette kövesse a keresztúton". A hit szolgálata és a róla való tanúskodás szükségesek az üdvösséghez: "Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom majd mennyei Atyám előtt. De aki megtagad az emberek előtt, azt én is megtagadom mennyei Atyám előtt." (Mt 10,32--33)

Az egyház kötelessége

848 "Jóllehet tehát Isten azokat is, akik önhibájukon kívül nem ismerik az evangéliumot, egyedül általa ismert utakon elvezetheti a hitre, mely nélkül lehetetlen neki tetszeni, az Egyháznak mégis kötelessége és egyúttal szent joga, hogy hirdesse az evangéliumot" minden embernek.

A hit kötelessége

2087 Erkölcsi életünk forrása az Istenbe vetett hitben van, aki kinyilatkoztatja nekünk szeretetét. Szent Pál "a hit engedelmességéről" (Róm 1,5) mint az első kötelezettségről beszél. Ennek következménye, hogy "Isten nem ismerése" minden erkölcsi eltévelyedés kiindulópontja és magyarázata. Kötelességünk tehát Isten iránt, hogy higgyünk benne és tanúságot tegyünk róla.

A hit megvallásának kötelessége

2145 A hívő embernek, amikor hitét megvallja, tanúságot kell tennie az Úr Nevéről, a félelem terhe nélkül. A prédikálást és a katekézis végzését át kell hatnia a mi Urunk Jézus Krisztus Neve iránti tiszteletnek és imádásnak.

2471 Pilátus előtt az Úr kijelenti, azért jött a világba, hogy tanúságot tegyen az igazságról. A kereszténynek "nem szabad szégyellnie tanúságot tenni az Úr mellett" (2Tim 1,8). A hit melletti tanúságtételt igénylő esetekben a keresztény embernek félreérthetetlenül meg kell vallania a hitét, ahogyan Szent Pál tette a bírái előtt. A hívőnek "Isten és az emberek előtt meg kell őriznie tiszta lelkiismeretét" (ApCsel 24,16).

2472 A keresztények azon kötelessége, hogy részt kell venniük az Egyház életében, arra ösztönzi őket, hogy az evangélium és a belőle fakadó kötelezettségek tanúiként cselekedjenek. E tanúságtétel a hit továbbadása szóval és cselekedettel. A tanúságtétel az igazságosság cselekedete, mely megerősíti és megismerteti az igazságot:

Mert minden Krisztus-hívőnek, bárhol éljen is, élete példájával és tanúskodó szavával meg kell mutatnia az új embert, akit a keresztségben magára öltött, és a Szentlélek erejét, aki a bérálásban megerősítette.

A tekintély iránti engedelmesség kötelessége

1900 Az engedelmesség kötelezettsége mindenkitől elvárja, hogy a tekintélynek megadja az őt megillető tiszteletet, s a tekintélyt gyakorló személyeket tisztelettel és érdemeik szerint hálával és jóakarattal vegyék körül.

Római Szent Kelemen pápánál található a politikai tekintélyért szóló legrégebbi imádság:

"Urunk, adj nekik egészséget, békét, egyetértést, állhatatosságot, hogy a birodalmat, melyet te adtál nekik, akadály nélkül szolgálják. Te ugyanis, Urunk, a századok mennyei királya, adsz az emberek fiainak dicsőséget és tiszteletet és hatalmat azok fölött, akik a földön élnek; Urunk, te irányítsd tanácsukat aszerint, ami jó és kedves a

te szemedben; hogy irgalmas légy hozzájuk, akik a tőled adott hatalmat békeességben és szelídségben, kegyesen szolgálják."

2.1.2. Pápai gondolatok

Szent II. János Pál pápa: *Redemptoris missio*

Lk 17,10

36. Isten népében *belső akadályok* is előfordulnak, amelyek még fájdalmasabbak. Már elődöm, VI. Pál pápa rámutatott mindenekelőtt a buzgósághiányára, amely azért is súlyos, mert belülről fakad, és elernyedés, csalódottság, kényelemszeretet, érdektelenség és főként az öröm és a remény hiánya táplálja.¹ Nagy akadályt jelentenek a missziós feladat számára a korábbi és most is jelenlévő szakadások a keresztények között,² az elkereszténytelenedés a keresztény államokban, az apostoli hivatások csökkenése, azoknak a hívőknek és közösségeknek a botránkoztató magatartása, akik életükben nem a krisztusi példát követik. De a missziós lendület megtorpanásának egyik legfőbb oka az az elterjedt felfogás – s ezt gyakran hibás teológiai nézetekbe öltöztetve, a vallási relativizmus elemeivel átítatva nagyon sok keresztény is osztja –, amely azt vallja, hogy „egyik vallás annyit ér, mint a másik”. Ehhez hozzáfűzhetjük – amint ugyanaz a pápa megerősíti –, hogy néhányan a „missziót elutasítják. A legveszélyesebbek azok, akik a zsinatnak egyik vagy másik tanításában erre támaszt vélnek találni.”³

Erre vonatkozóan biztatom a teológusokat és a keresztény sajtó szakembereit, hogy szolgálatukkal, írásaik terjesztésével szolgálják jobban a missziókat, hogy küldetésük legmélyebb értelmének felismerésével találják meg a módját „*sentiendi cum Ecclesia*” (az Egyházzal való együttérzésnek). Nem kell mindig a belső és külső nehézségek láttán előre félni vagy elcsüggedni.

Ami a legfontosabb – ebben és a keresztény életben mindenhol –, az a remény, amely a hitből fakad, abból a meggyőződésből, hogy nem mi vagyunk a missziók főszereplői, hanem Jézus Krisztus és a Szentlélek. Mi csak munkatársak vagyunk, és ha mindent megteszünk, ami módunkban áll, azt kell mondanunk: „Mi haszontalan szolgák vagyunk, csak a kötelességünket teljesítettük” (Lk 17,10).

¹ Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 80: idézet helye: 73.

² vö. II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 6.

³ Apostoli buzdítás Evangelii Nuntiandi, 80: idézet helye: 73.

Szent II. János Pál pápa: Pastores dabo vobis

vö. Lk 17,10

59. A lelkipásztori tevékenységnek természete szerint azt az Egyházat kell építenie, mely lényege szerint „misztérium”, „közösség” és „küldetés”, s ezekre a szolgálatban tekintettel kell lenni, illetve meg kell valósítani őket.

E szempontból alapvető annak tudata, hogy az *Egyház misztérium*, tudniillik isteni mű, Krisztus Lelkének gyümölcse, a kegyelem hatékony jele, a keresztyén közösségben jelenlévő Szentháromság. Ennek tudata, anélkül, hogy csökkentené a pásztor kötelességérzetét, meggyőzi arról, hogy az Egyház növekedése a Lélek ingyenes ajándéka, s a maga pásztori szolgálata – mely Isten kegyelméből van rábízva a szabad és felelős emberre – nem egyéb, mint a „haszontalan szolga”, „evangéliumi szolgálata (vö. Lk 17,10).

Az a tudat, hogy az *Egyház közösség* a papnövendéket alkalmassá teszi arra, hogy a közösség tevékenységét végezze, együtt dolgozván az Egyház többi munkásával: a püspök a papokkal, az egyházmegyés papok a szerzetesekkel, a papok a laikusokkal. Ez az együttműködés azonban megköveteli a sokfajta hivatal, a különböző hivatások, karizmák és ajándékok – melyeket a Lélek ajánl föl és ad Krisztus teste tagjainak – ismeretét és megbecsülését; megkívánja az Egyházon belül önmaga és mások identitásának pontos érzékelését, s végül a kölcsönös bizalmat, türelmet, kedvességet, megértést és figyelmességet; forrásának pedig az Egyház szeretetében kell lennie, mely erősebb minden egyéb – önmagára, saját csoportjára vagy társaságára irányuló – szeretetnél.

Nagyon jelentős a papnövendékek fölkészítése a *laikusokkal való együttműködésre*. A Zsinat szerint „szívesen hallgassák meg a laikusokat, testvériesen mérlegeljék kívánságaikat, s ismerjék el az emberi tevékenység különböző területein tapasztalataikat és illetékességüket, hogy velük együtt képesek legyenek fölismerni az idők jeleit”.⁴ A legutóbbi rendes Püspöki Szinódus így nyilatkozott a laikusok lelkipásztori tevékenységéről: „A papnövendék válják képessé arra, hogy a krisztushívó laikusoknak, főként a fiataloknak be tudja mutatni a különböző – a házasságra, a szolgálatra, az apostolkodásra, a lelkipásztori szolgálatban való részvételre, a megszentelt életre, a politikusi pályára, a tudományos kutatásra, a

⁴ PO 9. p.

tanításra szóló – hivatásokat, és serkenteni tudja őket. Legyen képes feladataikat elismerve és tisztelve megtanítani a laikusokat arra, hogy hivatásukat az Evangélium fényénél éljék meg.”⁵

Végül annak tudata, hogy az Egyház „missziós” közösség, a papnövendéket arra neveli, hogy szeresse és élje meg az Egyház missziós természetét és tevékenységét; legyen nyílt és készséges az Evangélium hirdetésének sokféle alkalmára, nem feledkezvén meg azokról a lehetőségekről, melyeket a tömegtájékoztató eszközök nyújtanak;⁶ hogy belsőleg kész legyen a Lélek indításainak követésére, s esetleg arra, hogy a püspök az ország határain kívüli misszióba küldi.⁷

XVI. Benedek pápa: Deus caritas est

Lk 17,10

35. Ez a helyes szolgálat a segítséget nyújtót alázatossá teszi. Ez a szolgálat nem magasabb pozícióba állít a másik fölé, akármilyen nyomorúságos helyzetben legyen is az. Krisztus a világban az utolsó helyet – a keresztet – foglalta el, s éppen ezzel a radikális alázattal váltott meg minket és segített rajtunk. Aki olyan helyzetben van, hogy segíteni tud, fölismeri, hogy épp ezáltal rajta is segítenek, s hogy nem az ő érdeme és nagysága, hogy segíthet. Ez a feladat kegyelem. Minél többet tesz másokért, annál inkább megérti és magáévá teszi Krisztus szavát: „haszontalan szolgák vagyunk” (Lk 17,10). Fölismeri ugyanis, hogy nem a saját nagysága vagy teljesítménye, hanem az Úr ajándéka alapján cselekszik. Olykor a nyomorúság nagysága és a saját korlátainak ismerete a bátortalanság kísértésévé válhat. De éppen ilyenkor segíthet a tudat, hogy végső soron ő csak eszköz az Úr kezében, ezáltal megszabadul attól a gögtől, hogy neki és a saját erejéből kell jobbat tenni a világot. Alázatosan megteszi azt, amire lehetősége van, és a többit alázattal az Úrra bízva. A világot Isten kormányozza, nem mi. Mi csak neki szolgálunk, amennyire képesek vagyunk rá, s amennyire Ő erőt ad nekünk hozzá. De az, hogy ezzel az erővel mindent megtegyünk, amire képesek vagyunk, természetesen feladat, mely egyre előbbre viszi Jézus Krisztus igazi szolgáját: „Krisztus szeretete sürget minket” (5,14).

⁵ 28. javaslat

⁶ Ua.

⁷ vö. Redemptoris missio enciklika, 67,68.

2.2. Liturgikus vonal

Az evangéliumi szakasz kapcsolódási pontjai a szentmise szertartásának egyéb szövegeivel

Az evangéliumban az apostolok kérése „Növeld bennünk a hitet” (Lk 17,5) adja meg a mise olvasmányainak programját. Ennek a hitnek a különböző nézőpontjait, elemeit járják körül, nemcsak abban az értelemben, ahogy a Zsidókhoz írt levél fogalmaz: „A hit a remélt dolgok biztosítéka, a nem látható dolgok bizonyítéka.” (Zsid 11,1)

A hitet Istenhez való hűségként értelmezi az *olvasmány* (Hab 1,2-3;2,2-4). Az igaz ember még az élet számtalan nehézsége között is hűségesen kitart hitében, sőt még akkor is, ha látszólag az egész világ ellene fordult.

Ezt folytatva a *szentlecke* (2Tim 1,6-8.13-14) a hitet kincsként jellemzi, amelyet a Szentlélek ültet el bennünk, ugyanakkor nem tarthatjuk magunkban, tanúságot kell tenni róla, még ha ez szenvedésekkel is jár együtt „az evangéliumért”.

„A hit tehát hallásból fakad, a hallás pedig Krisztus tanításából.” (Róm 10,17) mondja Pál apostol, hitünk növelésének biztos forrása Isten Igéje. Ezt visszhangozza a *válaszos zsoltár*: „bár hallgatnátok ma Isten szavára” (Zsolt 94,1-2.6-7.8-9), de különösen hangsúlyozza az *Alleluja* verse is Péter első leveléből: „az Úr szava örökre megmarad. Ez pedig az a tanítás, amelyet hirdettek nektek.” (1Pt 1,25)

A *szentlecke* tehát cselekvésre, a hit továbbadására hív (vö. 1Tim 1,13), Jézus szavai pedig arra, hogy ezt ne csupán a jutalom reményében tegyünk. Ha így teszünk, akkor az *egyetemes könyörgések* szavaival bátran kérhetjük Istent, hogy „amit hívő lélekkel eléd terjesztünk, mindazt meg is nyerjük!”

2.3. Pedagógiai vonal

2.3.1. Tantörténet

Bruno Ferrero - Az ígéret földjére vezető út

Lengyelországban, a Sebrein nevű falut körülvevő erdőben élt egyszer egy szegény hászid, azaz egy héber vallású bölcs ember a feleségével együtt. A hászid minden szombaton bement a faluba, hogy tanuljon és imádkozzon a zsinagógában, ami az a hely, ahol a zsidók a vallásos szertartásaikra összegyűlnek.

Senki sem tudta, hogy a hét többi napján mit csinálhat. Csak annyit tudtak róla, hogy van két kecskéje, amelyek egy kevéske tejet adnak. A hászid felesége minden reggel kikötötte egy karóhoz a két kecskét a rét egyik sarkában, aztán ott hagyta őket legelni. Este bevezette őket az aprócska istállóba. A hászid és felesége tejet és kecskesajtot készítettek, amit eladtak a falubeli piacon, de nem valami sokat kerestek.

Egy napon a hászid felesége kiment, hogy megfejje a kecskéket, de nem látta őket a ház körüli réten. Mindenfelé kereste őket, a mezőn, az erdőben, de hiába. Akkor eszébe jutott, hogy éppen azon a reggelen elfelejtette kikötni a kecskéket a karóhoz. Keserves sírásban tört ki. De a férje mosolyogva vigasztalta: - Minden az égből jön! – mondta.

Az asszony egyenesen a férje szemébe nézett, és furcsa fényt látott benne. Visszaemlékezett, hogy a férje volt az, aki erősködött, hogy vegyék meg és neveljék fel a két kecskét. – Ez a ég akarata! – mondta most ő.

Napnyugtakor a kecskék visszajöttek. Azon az estén rengeteg tejet adtak, sokkal többet, mint szoktat. A hászid felesége ezt jelnek tekintette: a kecskék áldottak. Másnap megint nem kötötte ki, hanem szabadon hagyta őket, és a kecskék napközben eltűntek. Este megint rengeteg tejed adva tértek vissza. A hászid és felesége az egész faluban elkezdtek árulni a tejet. Akkor valami rendkívüli dolog történt. A két kecske teje különleges volt: meggyógyította a betegeket, még a legsúlyosabbak is, mihelyt ittak a csodálatos tejből, rögvést visszanyerték egészségüket. Sebresin falujában nemsokára nem akadt egyetlen beteg sem.

Így telt el hat nap. A hetedik nap reggelén a hászid elhatározta, hogy követni fogja a kecskéket. (...) Félelmetes erdőségeken és kísértéseken át vezetett az útja. Kikászálódva a hászid az ég kékjét látta maga fölött. Olyan kék volt az, amelyet még sohasem látott. Egy szempillantás alatt megértette, hogy lábai a régi Izrael földjének szent rögeit tapodják. Meghatottan rogyott térdre és megcsókolta a földet. Aztán leült és hosszú levelet írt Sebresin és a diaszpóra valamennyi zsidójának, azaz a világ valamennyi országában szétszórva élő hébereknek.

Levelében azt ajánlotta testvéreinek, hogy kövessék a kecskéket, és így eljutnak majd az Ígéret földjére. Elmagyarázta nekik, hogy ne féljenek a barlang jelenségeitől, mert azok csak a sátán által előidézett fantáziaképek. Amikor befejezte a levelét, belecsavarta azt egy fügefalevélbe, amit ráerősített az egyik kecske nyakára. A falevélre ráírta még, hogy a levelet juttassák el a rabbihoz, a héber közösség vezetőjéhez.

A kecskék alkonyatkor visszatértek, bőséges tejed adva. De a hászid felesége nagyon aggódott a férje elmaradása miatt: annyira ideges volt, hogy nem vette észre a kiskecske nyakára erősített fügefalevelet. Eltelt egy nap, kettő, három. A negyedik nap reggelére a hászid felesége teljesen meg volt róla győződve, hogy a férjét megölték az erdei zsványok, és azt mondta: - Mihez kezdek egyedül az erdőben? Jobb lesz, ha beköltözöm a városba a rokonaimhoz. És úgy is tett.

A városban egyszer csak azt gondolta: - Mit csináljak itt a kecskékkal? Elviszem őket a mészároshoz, a húst pedig eladom. Így is tett. A mészáros levágta a szegény

kiskecskék nyakát és felakasztotta őket egy kampóra. Abban a pillanatban vette észre az egyik kecske nyakára erősített fügefalevelet. Rögtön elküldetett a rabbiért. A rabbi elolvasta a levelet és könnyek gyűltek a szemébe. Zokogva jajgatott: - Mit tehetünk most már? Nem tudjuk visszahozni a kecskéket az életbe! És ők az egyetlenek, akik ismerték az Ígéret földjére vezető utat.

A rabbi hosszú ideig őrizte a levelet a zsinagóga irodájában, egy fiókban. De néhány évvel később, amikor a nagy tűzvész szinte teljesen lerombolta Sebresint, a levél, amit az istenfélő hászid küldött az Ígéret földjéről, a lángok martalékává lett és többé senki sem látta.

Forrás: Bruno Ferrero – Istenről szóló történetek, Az ígéret földjére vezető út. Budapest, Don Bosco Kiadó, 2007. 115-118.o.

A három fa legendája (Ismeretlen szerző)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer hegycsúcs, ahol három kis fácska állt és arról álmodozott, mi lesz majd belőle, ha megnő.

Az első fácska vágyakozva nézett fel a csillagokra, amelyek úgy szikráztak fölötte, akár a gyémánt. „Szeretnék kincsesláda lenni!” kiáltott fel. „Beborítva arannyal és telve gyönyörű drágakövekkel. Én leszek a legcsodálatosabb kincsesláda az egész világon!”

A második tekintetével követte a kis patakot, ami szokott útján csörgedezett a tenger felé. „Jó volna büszke hajónak lenni” - sóhajtotta - „átszelni a viharos tengert, hatalmas királyokat vinni egyik parttól a másikig! Belőlem lesz a legerősebb tengerjáró az óceánokon!”

A harmadik kicsi fa lenézett a völgybe. Férfiak és nők sietősen tették a dolgukat a forgalmas kisvárosban. „Én egyáltalán nem akarok elmozdulni erről a helyről” - mondta. „Szeretnék olyan magasra nőni, hogy amikor az emberek megállnak, hogy megnézzenek, felemeljék tekintetüket az ég felé és Istenre gondoljanak. Én leszek a legmagasabb fa a Földön!”

Múltak az évek. Eső jött és sütött a nap s a három kis fa nagyra és magasra nőtt. Egy szép napon három favágó ballagott fel a hegyoldalra. Egyikőjük megpillantotta az első fát és azt mondta: „Csodálatos ez a fa! Éppen erre van szükségem.” És a fa eldőlt a fényesen csillogó fejsze csapásai alatt. „Most lesz belőlem az a szép kincsesláda” - gondolta a fa - „csodás kincseket kapok majd.”

A másik favágó a második fát szemelte ki. „Ez a fa erős. Pontosan ilyen kell nekem.” És eldőlt a második fa is a fejsze ütéseire. „Végre átszelem a tengert!” - gondolta. „Büszke hajó leszek, királyoknak való!”

A harmadik fa úgy érezte, hogy egy pillanatra a szíve is megáll, amikor az utolsó favágó ránézett. Ott állt egyenesen és magasan, büszkén mutatva az égre. De a favágó nem nézett fel oda. „Nekem bármelyik fa megteszi” - mormogta.

Az első fa egy asztalozhoz került. De az öreg asztalos nem gondolt kincsesládára. Gyakorlott kezei alól egy jászol került ki. A szép fa nem gyémánttal és drágakövekkel lett tele, hanem fűrészporral és szénával az éhes állatok számára.

A második fa mosolygott, amikor a favágó elvitte a hajóépítőhöz. De nem valami nagy és erős tengerjáró hajó készült belőle, hanem a fűrészelés és kalapácsolás után egy egyszerű halászbárka állt a víz partján. Mivel túl kicsi és gyenge volt ahhoz, hogy tengerre szálljanak vele, ezért egy tavon hajóztak rajta egyik parttól a másikig. Minden nap átható halbúz töltötte be és lassan beivódott a hajó deszkáiba, gerendáiba.

A harmadik nagyon meglepődik, amikor a favágó gerendákra hasította és otthagya egy farakásban. „Soha nem akartam más lenni, csak állni a hegytetőn és Isten felé mutatni.” Sok-sok nap telt el és sok-sok éjszaka.

A három fa már majdnem elfelejtette egykori álmát. De egy éjjel egy fénylő csillag gyúlt ki éppen afölött az istálló fölött, amelyikben a jászol állt. Vándorok érkeztek és egy fiatal nő fektette gyermekét a jászol puha szalmájára. „Bárcsak jobb helyet készíthetnék neki!” - sóhajtott fel a férfi, aki mellette volt. Az anya megszorította a kezét és mosolygott. A csillag rásütött a fényes és erős fára. „Ez a jászol a legjobb hely neki” - mondta a asszony. És az első fa rájött, hogy most nála van a világ legnagyobb kincse.

Évek múltán egy este fáradt utasok szálltak fel a halászhajóra. Egyikük azonnal elaludt, ahogy a hajó kifutott a tóra. Éjjel hirtelen feltámadt a szél és a víz fölött hatalmas vihar kerekedett. A hajó hánykódott az óriási hullámok tetején. Tudta, hogy nem elég erős ahhoz, hogy az utasokat ilyen nagy szélben és esőben épségben a partra vigye. Ekkor felébredt a fáradt vándor. Felállt, kinyújtotta karját és annyit mondott: „Csend!” - és a vihar elült. Olyan gyorsan, mint ahogy kezdődött. A második fa tudta, hogy a leghatalmasabb király volt ott azon az éjszakán.

Egy péntek reggel előhúzták az utolsó fából készült gerendákat is a rég elfelejtett rakásból. Összeácsolták, majd egy tomboló és gúnyolódó tömegben hurcolták keresztül. Megborzongott, amikor néhány katona egy ember kezeit szögezte gerendáihoz. Rútnak és kegyetlennek érezte magát. De vasárnap reggel, amikor a Nap sugaraival fellármázta a levegőt és a Földről az öröm áradt, tudta a harmadik fa,

hogy Isten szeretete mindent megváltoztatott. Ez tette gyönyörűvé az első fát. Ettől lett erős a második. És ha valaki valamikor a harmadik fára gondolt, annak Istenre kellett gondolnia.

Forrás: http://www.mindszentyzarandoklat.hu/pdf/gondolatabreszto_tortenetek.pdf

2.3.2. Evangélium témáját feldolgozó versek

Boldog ember vagy

Boldog ember vagy, hogyha Isten szól,
és engedelmes szívvel válaszolsz,
s a kettéhasadt kárpiton belül
az Isten szentségébe menekülsz;
mert senki onnan ki nem vettetik,
örök életet biztosít a HIT;
ÚR JÉZUS vére ISTEN oltárán
érted is hullott ott, a Golgotán.

Forrás: <http://hitremenyszeretet.network.hu/forumtema/versek>

Schvalm Rózsa – Ha megérinti szíved

Ha megérinti szíved az ég fuvallata,
benne az Isteni Lélek, otthonra talál,
aki eddig voltál, nem vagy többé ugyanaz,
a Lélek átformál, s kitárul egy új világ.

Nem vonz már, e világi csillogás, gazdagság,
lelked szabad, túllátsz a földi lét határán.
Múló földi kincseket, többé nem gyűjtesz már,
új cél vezet, tiéd az igazi gazdagság.

Amit másokkal oly szívesen megosztanál,
hisz oly sok a világban, a boldogtalanság.
Sok- sok ember élete, örökös rohanás,
nincs ideje, meghallani a lélek hangját.

Pedig fájdalomában néha, mélyről felkiált,
létét jelezve, hogy sorsa üresség, magány.
Tátongó úr, amit nem tölthet be semmi más,
csak Isten kegyelméből, a szent égi áldás.

Fölöttünk a múltó idő, oly gyorsan elszáll,
kijelölt utunk, megrövidül nap-nap után.
S ha végéhez elérkezik, ott vajon Ki vár?
attól függ, hogy az utad során, Kiben bíztál.

Forrás: <http://hitremenyszeretet.network.hu/forumtema/versek>

Schvalm Rózsa – Rejtett üzenet

Merülj el a csend mélységeibe,
hogy megérthesd a mindenség szavát!
Minden rezdülés rejtett üzenet,
megszólít csillagvilágokon át.
Magasba tekints, fel a kék égre,
hol a nap ragyog, s szórja sugarát!
Éteri hullámokon áttörve,
éltető melegét árasztja rád.
S éltet számlálhatatlan életet,
melynek otthona e földi világ,
hegy, völgy, folyó, óceán és tenger,
ember, növény, s állat sokaságát.
Ó mennyi csoda, ami körülvesz,
a létezés valóságát csodáld!
S hogy a létezésnek része lehetsz,
porszem bár, veled kerek a világ.
Ha érted a rejtett üzenetet,
ha meghallod a mindenség szavát,
megérted, hogy nem annyi az élet,
mit e föld zarándokaként élsz át.
Hogy amikor elszólít a végzet,
az ég nyitja előtted kapuját,
s ragyog feléd napnál fényesebben,
a végtelen örökkévalóság.

Forrás: <http://hitremenyszeretet.network.hu/forumtema/versek>

Eléd megyek Uram...

Eléd megyek Uram, ha reggel felébredek,
Köszönöm Néked Atyám, hogy Benned élhetek.
Téged áld a szívem és Hozzád visz a hitem,
Hozzád visz minden utam, Tied az életem.

Köszönök minden napot, az órát, a perceket,
Köszönök mindent Neked, köszönöm az életet.
Köszönöm azt is, Uram, hogy gondod van én reám,
Köszönöm azt, hogy szeretsz, hogy Te vagy az én Atyám!

Téged látlak Uram, a reggeli harmatban,
Mikor a hajnal hasad, a felkelő nap alatt.
Ott vagy hol, az erdő és ott, hol nyílik virág.
Rólad beszél a felhő, az áldott napsugár.

Forrás: <http://hitremenyszeretet.network.hu/forumtema/versek>

Ott vagy, hol tengernek vizét hajtja a szél,
Tajtékozó habja kúszva, sietve partot ér.
Látlak, mikor este ragyognak a csillagok,
Hatalmadról beszélnek a holdak és napok.
(szerzője ismeretlen)

Kalina Valéria: VIGASZTALJ ENGEM...

Vigasztalj engem Jézusom, mert
Szomorú a lelkem,
Adj erőt és örömet, segíts
Vinni a keresztem!

Szívem legyőzni oly nehéz,
Mikor bűnnel bántanak,

Segíts, mert félek, hogy érzelmeim
Bűnbe rántanak!

Világosíts meg Istenem, hogy
El ne tévedhessek,
Vezess el engem utadon, hogy
Mindenkit szeressek!

Segíts legyőzni vágyaim, ha
Megkötik a lelkem,
A bölcsesség szellemével áldj meg
Minden nap engem!

Felébredt lelkem bátorítsd, mert
Oly tétova, gyáva,
Bűneim kínjától ments meg, és
Takarj fényruhádba!

Adj erőt nékem Istenem,
Hogy mindent elviseljek!
Kinyitom szívem ajtaját,
Hogy segítő lehessenek!

Vigasztalj engem Jézusom,
Ölelj magadhoz engem,
Boldog szeretnék lenni újra
A Szent Kegyelmedben!

Milyen sokat kellene hinnem,
s milyen keveset hiszek.
Mily keveset kellene vinnem,
s mennyi terhet viszek.
Egyedül Rá kellene nézmem,
s magamra révedek.
Ragyog a cél viharban, vészben,
s hányszor eltévedek.

Forrás: <http://hitremenyszeretet.network.hu/forumtema/versek>

Túrmezei Erzsébet - Mégis

Mégis... elcsüggedjek, megálljak?

Miért csüggedjek el?

Hisz olyan keveset hiszek még,
s már az is fölemel.

Mint minden én nyomorúságom,
nagyobb a kegyelem.

Ebben hiszek, s szemem bűnbánón
megint ráemelem.

Kis hitet, hogy megerősítsen,

míg többről többre nő,

s egész a célig elsegítsen:

hatalmas Isten Ő.

Forrás: <https://keresztynversek.wordpress.com/tag/hit/>

2.4. Kérdések az evangéliumhoz

- Milyen gyakran járulok szentgyónáshoz?
- Milyen a viszonyom a kötelességeimmel? Hogyan tekintek rájuk?

3. Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Mindenható, örök Isten, te mindig többet adsz nekünk, mint amit megérdeklünk és kívánhatunk. Áraszd ránk irgalmadat, bocsásd meg mindazt, amivel lelkiismeretünk vádol. És amit szinte már kérni sem merünk, add meg túlaradó atyai jóságodból. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

Evangéliumhoz kapcsolódó fohász

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el Szentlelkedet, hogy növelje hitünket, és, hogy tartson meg alázatos húségben valamennyiünket! Ámen.

4. Contemplatio – szemlélődés

Fotó az evangéliumi szakaszhoz

Forrás:<https://pixabay.com/hu/photos/fa-napnyugta-csod%C3%A1latos-gy%C3%B6ny%C3%B6r%C5%B1-736885/>

5. Condivisio – megosztás

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Isten lehajolt Jézus Krisztusban az ember felé, hogy felemelje őt.
- Isten nem feladatokra hív engem, hanem a benne való hitre.

6. Actio – tettekre váltás

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Vállaljak szolgálatokat, amelyek segíteni fognak majd az önmagamból való kilépésben.
- A hit megelőzi a cselekvést.